

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΑΔΗΜΑΣ

Ο Καπετάνιος του Απόκουρου

(17.-1826)

Του ΚΩΣΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

(Αναδημοσίευση από τη **ρίζα** Περιοδική έκδοση του Συλλόγου των εν Αθήναις Αγρινιωτών, Τεύχος 59)

α. Ο τόπος

Στα μισά του παλιού δρόμου Θέρμου – Κόνισκας, κι έπειτα από γυμνά βουνά και απροσδόκητες κακοτοπιές, ο τόπος αρχίζει να ημερεύει. Ο δρόμος ισιάζει, πανάρχαια μελωδικά νερά κατεβαίνουν απ' τη μεριά του Ψώριαρη και η φύση πρασινίζει και μοσχοβολά. Μοιάζει με γη της επαγγελίας! Εδώ, πνιγμένα μέσα στις φυλλωσιές των καρποφόρων δέντρων, συναντά ο διαβατικός 3-4, ταπεινά τώρα, σπιτάκια. Είναι τα «Σιαδημέικα» (μέσα στο υποστατικό του ζακουστού καπετάνιου του Απόκουρου Κώστα Σιαδήμα).¹

β. Οι ρίζες

Ο Κώστας Σ(ι)αδήμας – κατά πως μαρτυρεί η Παράδοση- γεννήθηκε γύρω στα 1780 στο χωριουδάκι του Απόκουρου Γκερτοβός (σημερ. Αργυρό Πηγάδι). «Στα μισά του χωριού συναντάς το χαμόγειο σπίτι (το Λυσγαρέικο), μ' αρχαία κεραμίδια σκεπασμένο. Από πάνω βλέπεις τα ερείπια του σπιτιού του Σιαδήμα, του καπετάνιου του -21» διηγείται ο Δημήτρης Λουκόπουλος στο θαυμάσιο οδοιπορικό του (1940-1942).²

Κωνσταντίνος, ο παππούλης του, Ιωάννης ο πατέρας του και Σοφία η μάνα του.³ Είχε και έναν ή δύο αδελφούς, το Λευτέρη (και τον Θανάση;). Για το Λευτέρη λένε ότι ήταν ατρόμητο παλληκάρι, που Τούρκο για Τούρκο δεν άφηνε πουθενά. Για τούτο ο Αλή Πασάς βάλθηκε να τον ξεκάμει. Πλήρωσε, λοιπόν, τους ανθρώπους του, του φύλαξαν καρτέρι κοντά στον Αη- Γιώργη του Μπερίκου και τον σκότωσαν.

Το ίδιο, παλληκάρι ήταν και ο Κώστας. Από νωρίς έσμιζε με τους κλέφτες κι έδειξε την αντρειωσύνη του.

γ. Το ξεκίνημα

Όπως είναι γνωστό, το καπετανάτο του Απόκουρου μέχρι το 1818 το κρατούσε ο Αθανάσιος Ταρκαζίκης (πριν από λίγα χρόνια σωζόταν ερειπωμένος ο πύργος του στη Δερβέκιστα).

Μετά τον ύπουλο θάνατο εκείνου, ο σατράπης των Ιωαννίνων, θες για να τον εξευμενίσει, θες για να τον κάνει δικό του όργανο, παρέδωσε την καπετανία στον Κώστα Σιαδήμα. Η αποδοχή του ήταν γενική. Αν εξαιρέσει κανείς την έριδα με τον Χρήστο Μακράκο στα χρόνια του Αγώνα για την πρωτοκαθεδρία, δεν είχε εχθρούς. Τότε ήταν που οι Γιολντασέοι, καπετανέοι της Ευρυτανίας, τον έκαμαν γαμπρό τους – δίνοντάς του σύζυγο την αδελφή τους.

Εν τω μεταξύ πλησιάζει η ώρα του ξεσηκωμού του Γένους. Στο μυστικό της Φιλικής Εταιρείας τον εμπήσε ο φλογερός πολέμαρχος Δαμιανός (Τσουνόπουλος), ηγούμενος του μοναστηριού του Αγίου Δημητρίου Κουτουλιστίων (σημερ. Κρυονερίων) Ναυπακτίας.

Σε σχετικό γράμμα του ίδιου του Δαμιανού αναφέρονται και τα εξής: «1821 Ιουνίου 5... Εκήρυξα την ελευθερίαν ως απόστολος όπου ήμουνα...Στα Κράβαρα [έκαμα αδελφούς]

τον Πιλάλα, τους Καναβαίους, τον Σισμάνη, τους Ξυδαίους και τον Γιώργη Πλατανιώτη. Στα Καρπενήσι τον καπετάν Γιαννάκη Γιολδάση. Στο Απόκουρο τον καπετάν Σιαδήμα και τους προεστούς»⁴.

δ. Ο αγώνας

Κηρύσσεται η Επανάσταση. Τα γεγονότα εξελίσσονται ραγδαία. Στα μέσα Μαΐου οι οπλαρχηγοί του τόπου Διαμαντής Χορμόβας, Κων. Σιαδήμας και Γεώργ. Πιλάλας άρχισαν να περισφίγγουν το ισχυρό φρουριακό συγκρότημα της Ναυπάκτου. Οι Τούρκοι έντρομοι, αφού έκαψαν την πόλη, έσπευσαν να οχυρωθούν με τις οικογένειές τους στο Κάστρο⁵. Στη συνέχεια ο Σιαδήμας σπεύδει να λάβει μέρος στην απελευθέρωση του Βραχωριού. Ιδού η σχετική αναφορά του Σπυρ. Τρικούπη, ιστορικού της Επανάστασεως: « Την 26 και 27 (Μαΐου) επλησίασαν οι μέλλοντες να εφορμήσωσιν οπλαρχηγοί και ετοποθέτησαν, ο μεν Μακρής μετά 700 Μεσολογγιτών, Ανατολικιωτών και Ζυγιωτών παρά τα γεφύρια του Αλάημπεη προς την πόλιν· ο δε Σιαδήμας, οπλαρχηγός του Αποκούρου, μετά 500 συνεπαρχιωτών του, και ο Γρίβας μετά 200, κατά το Δογρί· ο δε Βλαχόπουλος εν τω παλαιοφρουρίω (πρόκειται για τον Παλιόπυργο) άνωθεν της πόλεως μετά 500»⁶.

Το Βραχώρι, έπειτα από στενή πολιορκία απελευθερώθηκε στις 11 Ιουνίου. Λένε ότι ο Σιαδήμας επήρε λάφυρα πολλά – τα μετέφερε με 18 μουλάρια και τα ‘κρυψε στο υποστατικό του Ψώριαρη.

(Ο παππούλης μου – άγια η μνήμη του!... «μυθολογούσε»:

_ Που λες, Κωνσταντή, ο Σιαδήμας ήταν μεγάλο όνομα. Τα χρυσαφικά του, κρυμμένα σε μια σπηλιά, ήταν άγνωστα, ακόμα και στους δικούς του. Μια μέρα ένας συγγενής του τον πείραξε:

- Εσύ γύρισες με αδειανά τα χέρια....

Δεν χάνει καιρό. Του δένει τα μάτια και τον οδηγεί στην κρύφτρα. Τι ήταν τούτο! Χρυσές σαρμανίτσες, σεντούκια μαλαματένια και αμέτρητα φλουριά. Θαμπωτικά πράματα: Ο συγγενής ο πονηρός είχε, βέβαια, στην τσέπη του δύο πλουχέρια καλαμπόκι. Και στην επιστροφή, σε κάθε τρία βήματα άφηνε κι από ένα σπυρί. Έτσι, θα ‘παιρνε το σύρμα και θα ‘φτανε πάλι στη σπηλιά. Όμως την αυγή ήρθαν τα πετεινά του ουρανού κι έφαγαν το καλαμπόκι. Έτσι, χάθηκαν για πάντα και το σύρμα και η κρύφτρα. Μετά την Επανάσταση οι συγγενείς του έκαμαν τον τόπο άνω – κάτω. Μα δεν βρέθηκε τίποτε...)

Ο Σιαδήμας δίνει το παρών στις περισσότερες μάχες της Δυτικής Ελλάδας: Βραχώρι, Ξηρόμερο, Ευρυτανία.

Το 1823 ήταν το κρίσιμο έτος του Αγώνα. Στα μέσα Ιουλίου ο Μουσταής (Μουσταφάς) πασάς της Σκόδρας με 10.000 πάνοπλους στρατιώτες ξεκινάει από τα Τρίκαλα και εισβάλλει στην Ευρυτανία με σκοπό να κατεβεί στο Μεσολόγγι. Τότε η κεντρική Κυβέρνηση, για να αμβλύνει τις αντιζηλίες μεταξύ των αρχηγών και να ενισχύσει την αντίσταση, προέβη σε αθρόες προαγωγές των καπετανέων – μεταξύ αυτών και του Σιαδήμα – σε στρατηγούς. (Τότε ήταν που ο Μάρκος Μπότσαρης «νομίσας ύβριν και υποβιβασμόν» έσκισε το δικό του δίπλωμα και είπε: - Όποιος είναι άξιος, μεθαύριο παίρνει το δίπλωμα στη μάχη. Και κίνησε για το Καρπενήσι να πολεμήσει και να σκοτωθεί...)

Στη μάχη της Καλλιακούδας (28 Αυγούστου) ο Σιαδήμας και ο Γιολδάσης εστάλησαν με 200 ενόπλους να φυλάζουν ένα στενό μονοπάτι. Όμως οι Τούρκοι πέρασαν. ΗΓ λαϊκή καχυποψία ισχυρίζεται ότι επίτηδες το άφησαν αφύλακτο – έκαναν «καπάκια».

Αλλ' ο Βλαχογιάννης απαντά: « Η κατηγορία ήταν άδικη και δεν έχει καμιά σχέση με το (μετέπειτα) προσκύνημα του Απόκουρου»⁷.

ε. Το τέλος

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1825 ο Σιαδήμας με 70 παλληκάρια μπαίνει στο πολιορκούμενο Μεσολόγγι. Είναι πάντα άγρυπνος στο πόστο του. Τη νύχτα της Εξόδου – «που την τρέμει ο λογισμός» - μέσα στο χαλασμό χάθηκαν οι περισσότεροι – πρώτος ο αρχηγός. Αιώνια θύμηση!....

Ο Χρηστάκης Σιαδήμας, γιος του Κώστα, υπήρξεν άξιος διάδοχος του πατέρα του. Τον βρίσκουμε σε έγγραφο του μοναστηριού της Δερβέκιστας⁸. Από τους απογόνους του άλλοι έμειναν στην ορεινή Τριχωνίδα, άλλοι πήγαν στη Μόκιστα κι άλλοι κατέβηκαν στο Μουσταφούλι⁹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. W.Woodhouse, Aetolia. Oxford 1897, 196.
2. Δημήτρη Λουκόπουλου, Θέρμος και Απόκουρο. Αθήνα 1990, 259.
3. Το βρίσκουμε γραμμένο στην πρόθεση του μοναστηριού της Μυρτιάς: «1821, Απριλίου, Έγραψε ο καπετάν Σιαδήμας τέσσερες παρρησίες, του λόγου του και των γονέων του Κωνσταντίνου, Ιωάννου, Δημητρίου, Σοφίας και επλήρωσε τα διωρισμένα».
4. Ι.Δ.Καλλιαμβάκου, Ιστορία Ι.Μ. Κοζίτσης, σελ. 52. Κοίτα και Κων. Κ.ωνστα, Δαμιανός Τσουνόπουλος, ένας Ρουμελιώτης Παπακεπετάνιος του Ξεσηκωμού («Ρουμελιώτικο Ημερολόγιο»⁸ (1964), 7-17).
- Γ. Π. Καραθανάση, Δαμιανός, ο ρασοφόρος πολέμαρχος του 1821 (Περιοδ. «Στερεά Ελλάς», τχ. 75 (Αύγ. – Σεπ. 1975,) 23-30.
5. Ι.Ε.Ε. (Εκδοτικής Αθηνών), τόμ. ΙΒ', 121-2.
6. Σπυρ. Τρικούπη, Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως (Ν.Ε.Β.), τόμ. Α', 258. Δες και Θεοδ. Α. Χαβέλλα, Ιστορία των Αιτωλών, Εν Αθήναις 1883, τόμ. Β', 56.
7. Νικ. Κασομούλη, Απομνημονεύματα (Εισαγωγή και σχόλια Γιάννη Βλαχογιάννη). Τόμ. Α', σελ 345, σημ. 4.
8. Αθανασίου Ανδρ. Τσολοδήμου, Το μοναστήρι της Δερβέκιστας – μέσα από τις ιστορικές πηγές του. 1988, 157.
9. Κώστα Δήμου Μαραγιάννη, Το Αργυρό Πηγάδι (Γκερτοβός) και ο Ναός του Αγίου Γεωργίου, Αργίνιο 1997, 14-15.

(ΑΕΠ, 10, σ. 127-128, αρ. 197)

Προσχέδιον Βουλευματος του Εκτελεστικού περί στρατιωτικών προαγωγών.

ΠΡΟΒΟΥΛ. ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤ. ΥΠΟ ΑΡ. 1687 ΚΑΙ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ

Τη 12 Ιουνίου εν προβουλεύμ. του Βουλευτικού υπ' αριθ. 120 ενεκρίθησαν και οι ακόλουθοι: Ο Ζυγούρης Τζαβέλλας, ο Θεοδωρής Γρίβας, ο Ιωάννης Ράγκος, ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, ο Δημήτριος Μακρής εις στρατηγίας.

Ο Κώνστας Σιαδήμας, ο Γεώργιος Πεσλή αυτοί ήτον προβλημένοι εις αντιστρατηγίαν και ενεκρίθησαν παρά του Βουλ. εις στρατηγίαν.

Ο Γιάννης Πηλάλας ενεκρίθη εις βαθ<μόν> χιλιαρχίας εν προβουλ. του βουλ. υπό αριθ. 132 και 15 Ιουνίου.

Και ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος ενεκρίθη εις βαθ<μόν> στρατηγίας εν προβ. του Βουλευτ. υπ' αρ. 137 και 16 Ιουνίου.

Επάνω: Το έγγραφο της προαγωγής του Κ. Σιαδήμα σε στρατηγό.
(«Ναυπακτικά» Ε' (1990-91), 293)

Αριστερά: Το χειρόγραφο αυτό συντάχθηκε στον Έπαχτο την 14^η Ιουνίου 1826. Υπογράφεται και σφραγίζεται από τον Χρηστάκη Σιαδήμα. Αποτελεί διοριστήρια βεβαίωση, με την οποία ο ηγούμενος του Τιμίου Προδρόμου της Δερβέκιστας Αμβρόσιος θα ηγουμενεύει και σε δύο άλλα μοναστήρια: α. της Μυρτιάς και β. του Φωτμού. (Τσολοδήμος, 157).